

Asia: VN/25733/2021-OKM-334

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Tavoite 1 - Suomi kehittyy demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita kestävästi ja tuottavasti on vahva.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Tavoite 3 - Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Tavoite 1 - Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastruktuuri tukevat yritysten arvonluontia ja ratkaisujen skaalautuvuutta.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Tavoite 2 - Tietoliikenneyhteydet ovat kattavat, turvalliset ja kestävät.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Tavoite 3 - Palvelin- ja laskentainfrastruktuurit ovat energiatehokkaita ja vastaavat julkisten palveluiden, yritysten ja tutkimuksen tarpeita.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Tavoite 1 - Digitalisaatio ja dataperustainen arvonluonti etenee yrityksissä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky paranee uusien teknologioiden onnistuneen käyttöönoton myötä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Tavoite 1 - Digitaaliset julkiset palvelut toimivat yhteentoimivina palvelukokonaisuuksina mahdollistaen sujuvan asioinnin ja korkean tuottavuuden.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Tavoite 2 - Julkinen hallinto hallitsee yhteiskunnan keskeisten toimintojen datan, teknologian ja infrastruktuurit turvallisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti varmistaen yhteiskunnan toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Tavoite 3 - Julkinen hallinto toimii tuottavasti tekoälyä sekä uusia digiteknologioita hyödyntäen.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Ovatko siinä esitetyt digitalissaation johtamisen ja yhteistyön periaatteet perusteltuja osia osana Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kts. perustelut ja koko lausunto kohdassa "Digikompassin kokonaisuus"

Digikompassin tavoitteiden ja avaintulosten kokonaisuus

Puuttuuko digikompassin tavoitteista ja avaintuloksista yleisesti jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Tuloksellisuuden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Mitä mittareita tunnistatte tavoitteiden ja avaintulosten etenemisen mittaamiseen?

-

Miten digikompassin vaikuttavuutta tulisi Suomen tasolla mitata?

-

Toimintaympäristön kuvaus

Geopoliittinen ja taloudellinen toimintaympäristö

-

Turvallisuus ja resilienssi

-

Kriittiset teknologiat ja innovaatiot

-

Hyvinvointi ja yhteiskunnalliset muutokset

-

Digitalisaation ja datatalouden sääntely

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Uudet teemat

Tekoäly

-

Turvallisuus

-

Hyvinvointi

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Digikompassin kokonaisuus

Miten arvioisit digikompassia kokonaisuutena?

ITS Finland kiittää mahdollisuudesta lausua digikompassin päivityksestä.

ITS Finland on voittoa tavoittelematon asiantuntijaverkosto, johon kuuluu lähes 100 jäsenorganisaatiota, joissa työskentelee yli 30 000 henkilöä. ITS Finland toimii digitaalisen liikenteen ja kuljetuksen kehittämisen yhteistyöfoorumina kooten hallinnon, tutkimuksen ja elinkeinoelämän toimijat yhteen. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää älykkään liikenteen ja logistiikan palvelujen toteuttamisen ja liiketoiminnan yleisiä edellytyksiä sekä tehdä tunnetuksi digitalisaation keinovalikoiman yhteiskunnallista vaikuttavuutta koko liikennejärjestelmän turvallisuuden, sujuvuuden, tehokkuuden ja ympäristöystävällisyyden parantamisessa. Yhdistys edistää älykkään ja kestäväen liikenteen ja liiketoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä.

Taustaa - Digikompassin tavoite ja Suomen tulevaisuus

Päivitetty kompassi tunnistaa hyvin digitalisaation, datatalouden, tekoälyn ja automaation kasvavan merkityksen sekä toimintaympäristön muutoksen. Päivityksessä kuvataan hyvin tavoitteet ja mahdollisuudet, joita voi yleisesti pitää kannatettavina. Digikompassin tavoitteet ovat kunnianhimoisia digitalisaation hyödyntämisessä, mutta niiden luonne on pääosin kehittämis- ja mahdollisuuslähtöinen – ei rakenteellisia uudistuksia ohjaava. Ylipäänsä Digikompassin keskeinen haaste ei kuitenkaan liity tavoitteisiin, vaan niiden toimeenpanoon, joiden osalta on tarkoitus laatia erillinen säännöllisesti päivitettävä suunnitelma.

Suomen talouden ja hyvinvointivaltion kestävyys turvaaminen edellyttää siirtymää pienistä, olemassa olevia rakenteita paikkaavista parannuksista kohti digitalisaation mahdollistamia rohkeita rakenteellisia uudistuksia, joissa palveluja ei vain kehitetä lisäämällä uusia kerroksia vanhan päälle, vaan koko toimintalogiikkaa uudistetaan, yksinkertaistetaan ja rakennetaan uudelleen tuottavammaksi. Tässä työssä digitalisaatio ja tekoälyä hyödyntävä automaatio ovat avainasemassa, ja digikompassin toimeenpanosuunnitelman tulisi keskittyä jokaisen hallinnonalan uudistamiseen pienimuotoisen kehittämisen sijaan. Suomen talous on tilanteessa, jossa on siirryttävä miljoonaluokan viilaamisesta miljardiluokan uudistamiseen.

Toimeenpano ratkaisee – resurssien kohdentaminen keskiöön

Aiemmassa toimeenpanosuunnitelmassa suuri osa toimenpiteistä määriteltiin toteutettaviksi ilman erillistä rahoitusta tai resurssointi jäi myöhemmin päätettäväksi. Tämä kuvastaa laajempaakin suomalaista ilmiötä: strategiat ovat kunnianhimoisia, mutta niiden toimeenpanoon ei osoiteta riittäviä resursseja. Nykyisessä erittäin tiukassa taloustilanteessa ratkaisu ei kuitenkaan ole pelkästään lisärahoitus, vaan resurssien kohdentamisen logiikan muutos:

- uudistetaan koko toimintalogiikka ja priorisoidaan vaikuttavimmat toimenpiteet tuottavuuden ja tehokkuuden perusteella
- parannetaan tuottavuutta hyödyntämällä digitalisaation, datan ja tekoälyn mahdollisuudet täysimääräisesti
- vahvistetaan systemaattisesti EU-rahoituksen hyödyntämistä

Uuden digikompassin toimeenpanosuunnitelman tulee perustua tähän logiikkaan ja olla selkeästi aiempaa priorisoidumpi, resursoitumpi ja vastuutetumpi.

Tuottavuus keskiöön – enemmän irti nykyisestä

Suomen keskeinen mahdollisuus on parantaa tuottavuutta. Tämä on itse asiassa käytännössä ainoa mahdollisuus säilyttää hyvinvointivaltion palvelut ja samalla kehittää yritysten kilpailukykyä globaaleilla markkinoilla. Tämä edellyttää:

- datan ja tekoälyn systemaattista hyödyntämistä kaikilla toimialoilla ja toiminnoissa
- automaation käyttöönottoa kaikilla toimialoilla ja kaikissa (mahdollisissa) toiminnoissa
- olemassa olevan infrastruktuurin ja palveluiden tehokkaampaa käyttöä

Nostetaan kokeilupohjainen kehittäminen uudestaan tekemisen ja uudistumisen keskiöön. Kokeiluilla liikkeelle ja skaalaaminen nopeasti. Digitalisaation arvo syntyy vasta laajassa käyttöönotossa.

Yritykset kasvun moottorina – julkinen sektori mahdollistajana

Digikompassissa on hyvin tunnistettu tulevaisuuden avainteknologioita sekä yritysten rooli niiden kehittämisessä ja toteuttamisessa. Ratkaisut syntyvät yrityksissä ja toimeenpanossa tulee:

- vahvistaa yritysten roolia kehittäjinä ja toteuttajina
- varmistaa, että pilotit johtavat käyttöönottoon
- hyödyntää julkisia hankintoja markkinan rakentamisessa

Käytännössä tuo tarkoittaa sellaisten innovaatiokumppanuuksien rakentamista, jossa kytketään mukaan kansallinen T&K&I rahoitus ja julkiset hankinnat uusien ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon. Ilman toimivaa ja edistyksellistä kotimarkkinaa osaaminen ei muutu kasvuksi ja vienniksi.

Rakenteelliset uudistukset digitalisaation avulla – kaksi esimerkkiä liikennealalta

Digitalisaation merkitys korostuu erityisesti tilanteissa, joissa uudistetaan koko järjestelmän toimintalogiikkaa. Seuraavat kaksi nykyiseen hallitusohjelmaan kirjattua kokonaisuutta havainnollistavat, miten digitalisaatio voi toimia rakenteellisten uudistusten mahdollistajana:

Case 1. Liikenteen verotuksen uudistaminen datapohjaiseksi ohjausjärjestelmäksi

Liikenteen verotuksen kokonaisuudistus on ollut jo useammassakin hallitusohjelmassa, mutta uudistaminen on osoittautunut vaikeaksi ja tuloksena on saatu aikaiseksi muutama raportti eli käytännössä ei ole saatu aikaiseksi yhtään mitään. Liikenteen verotuksen uudistaminen on juuri sellainen kokonaisuus, jota tarkoitetaan miljardiluokan rakenneuudistuksilla.

Liikenteen verouudistus tarjoaa mahdollisuuden siirtyä staattisesta veromallista kohti reaaliaikaista, dataan perustuvaa ohjausjärjestelmää. Suomessa kerätään liikenteestä vuosittain noin 4 miljardia euroa veroja, pääosin polttoaineverojen kautta. Käyttövoimamurroksen myötä nykyinen veropohja

heikkenee, mikä tekee uudistuksesta välttämättömän. Digitalisaation avulla voidaan rakentaa käyttöperusteinen kilometriverotus ja hinnoitella liikkumista ajan, paikan ja kuormituksen mukaan, jolla voidaan ohjata liikennettä ja logistiikkaa tehokkaampaan suuntaan reaaliaikaisesti tai jopa ennakoivasti. Samalla syntyy ainutlaatuinen datapohjainen alusta, jonka päälle yritykset voivat kehittää uusia palveluja ja liiketoimintaa. Kyse ei ole vain verotuksesta, vaan koko liikennejärjestelmän siirtymästä kohti dataohjattua toimintamallia, joka parantaa tuottavuutta ja luo uutta kasvua.

Case 2. Julkisesti tuettujen kuljetusten uudistaminen

Myös julkisesti tuettujen kuljetusten uudistaminen on nykyisessä hallitusohjelmassa, ja myös tämä teema on ollut useammassakin aikaisemmassa hallitusohjelmassa. Tässä teemassa on kuitenkin edetty hieman paremmin aikaisempina hallituskausina eli uusia palvelukonsepteja on päästy pilotoimaan ja niistä on saatu hyviä tuloksia sekä asiakastytyväisyyden että järjestelmän tehokkuuden näkökulmista. Uudet erilaiset kutsuohjatut palvelut ovat erittäin lupaavia ja toimivat myös käytännössä. Toimialan kyvykkyydet ovat kehittyneet koko ajan ja uudet teknologiat ja datapohjaiset ratkaisut tarjoavat selkeät työkalut uudistamiseen. Ja jo lähivuosina automaatio tarjoaa mahdollisuuden todelliseen tuottavuusloikkaan myös kuljetuspalveluissa.

Julkisesti tuetut kuljetukset, taksiliikenne ja joukkoliikenne muodostavat Suomessa yhteensä noin 2–3 miljardin euron vuotuisen palvelumarkkinan, jonka rakenteellinen uudistaminen tarjoaa merkittävän tuottavuus- ja kasvupotentiaalin. Samalla kuljetuspalvelumarkkinan aktiivinen kehittäminen ja edistäminen tarjoaa ison potentiaalin liikenteen päästötavoitteiden saavuttamiseen, joihin pääseminen vaikuttaa koko ajan haastavammalle.

Digitalisaation avulla voidaan:

- yhdistää julkisesti tuetut kuljetukset, joukkoliikenne ja liikkumispalvelut yhteiseksi markkinaksi
- hyödyntää dataa matkaketjujen suunnittelussa ja optimoinnissa
- ottaa käyttöön kysyntälähtöisiä ja kutsuohjattuja palveluja
- edetä vaiheittain kohti automaattista joukkoliikennettä

Käytännössä tämä mahdollistaa merkittävän tehokkuus- ja tuottavuusloikan sekä turvaa nykyisen tai jopa paremman palvelutason sekä kustannusten hallinnan. Varsinainen tuottavuusloikka saadaan aikaiseksi, kun automaatio etenee eli tuolloin voidaan päästä jopa kymmenien prosenttien tehostamissäästöihin. Samalla syntyy arviolta 2–3 miljardin euron kehitys- ja referenssimarkkina, joka luo yrityksille mahdollisuuksia kehittää ja viedä ratkaisuja kansainvälisille markkinoille.

Yhteenveto - miljoonaluokan viilaamisesta miljardiluokan uudistamiseen

Digikompassin suunta on oikea, mutta sen vaikuttavuus riippuu toimeenpanosta. Jokaiselta hallinnonalalta löytyy todennäköisesti samankaltaisia esimerkkejä, kuin nuo pari nykyisestä hallitusohjelmasta esille nostettua käytännön rakenneuudistusta tarvitsevat kokonaisuudet.

Keskeiset suositukset:

- rakennetaan priorisoitu, resursoitu ja vastuutettu toimeenpanosuunnitelma
- kohdennetaan resurssit vaikuttavimpiin kokonaisuuksiin, joilla haetaan huomattavia tuottavuushyötyjä
- vahvistetaan yritysten roolia ja markkinalähtöisyyttä ja edesautetaan uusien markkinoiden syntymistä yhdistämällä T&K&I -rahoitus ja julkiset hankinnat sekä monipuoliset innovaatiokumppanuudet
- hyödynnetään EU-rahoitus systemaattisesti

Suomella ei ole puutetta strategioista, vaan toimeenpanokyvystä. Kun resurssit kohdennetaan oikein ja digitalisaation mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti, voidaan saavuttaa samanaikaisesti tuottavuuden kasvu, kustannustehokkuus ja uusi liiketoiminta.

Muut kommentit

Mikäli kommentti ei sovellu lomakkeen muihin asiakohtiin, voit jättää sen tähän.

-

Forsblom Marko
ITS Finland ry